

ARAŞTIRMA

YABANCI UYUKLU ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN SORUNLARININ İNCELENMESİ: KONYA İLİ ÖRNEĞİ*

Selda BAŞARAN ALAGÖZ** Tahsin GEÇKİL***

Alınış Tarihi: 20.12.2017

Kabul Tarihi: 25.12.2017

ÖZET

Amaç: Bu çalışmanın amacı yabancı uyruklu öğrencilerin yaşadıkları sorunların tanımlanmasıdır.

Yöntem: Tanımlayıcı tipteki bu araştırmanın evrenini Konya ilindeki üniversitelerde okumakta olan yabancı uyruklu öğrenciler oluşturmaktadır. Örneklem 109 kişiden oluşmuştur. Elde edilen veriler araştırmacılar tarafından geliştirilen 28 soruluk anket formu ile toplanmıştır. Anket formu literatür taramalarına ek olarak "odak grup görüşmeleri" yoluyla geliştirilmiştir. Veri toplama işlemi Mayıs-Haziran 2016 tarihlerinde yapılmış olup veriler yüzdeler, ortalama ve standart sapma ile analiz edilmiştir.

Bulgular: Katılımcıların %61.5'i erkek, %54.1'i 21-25 yaş aralığında, %52.3'ü Sosyal Bilimler alanında öğrenim görmektedirler. Katılımcı öğrencilerin % 43.1'i Ortadoğu bölgesinden ve %24.8'i Kafkaslar ve Orta Asya bölgesinden gelmektedir. Öğrencilerin %78.9'u öğrenci statüsü ile ülkemize gelmiş ve %90.8'i Türkiye'de herhangi bir kurumdan burs aldıklarını ifade etmişlerdir. Elde edilen sonuçlara göre yabancı öğrencilerin çoğunluğu üniversite personellerinden, hocalarından ve arkadaşlarından ayrımcılık görmediklerini ifade etmişlerdir. Yabancı öğrencilerin Türkiye'de yaşadıklarını ifade ettikleri en önemli sorun Türkçeyi anlama ve Türkçe ders izleme olarak görülmektedir. Yemekler, yabancı öğrenciler için orta düzeyli bir sorun olarak görülmüştür.

Sonuçlar: Yabancı uyruklu öğrencilerin yaşadığı Türkçeyi anlama, yemekler, sosyal yaşama uyum ile ilgili yaşadığı sorunların çözümüne yönelik çok aktörlü bir yaklaşım gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Göç, Yabancı uyruklu öğrenciler, Yabancı öğrenci sorunları, üniversite öğrencileri

ABSTRACT

Investigation of the Problems of Foreign University Students: Konya Province Examination

Aim: The aim of this study is identification of the foreign students' problems.

Methods: The universe of this descriptive study consists of the foreign students studying at the universities in Konya province. The sample has been consisted of 109 people. The obtained data have been collected by a 28-item questionnaire developed by the researchers. The questionnaire, in addition to literature, has been developed by using information obtained by the "focus group interviews". Collecting data process was done in May-June 2016. Data have been analyzed by frequencies, mean and standard deviation.

Results: 61.5% of participants are male, 54.1% of them are 21-25 age range, and 52.3% of them are studying in social sciences. 43.1% of the participant students are coming from Middle East and 24.8% of them are coming from Caucasus and Central Asia. 78.9% of the students have come to our country with the student statue and 90.8% of them have stated that they haven't received any scholarship from any institutions. According to the results, majority of the foreign students have stated that they haven't been discriminated by the university staff, professors and friends. It has been seen that the foreign students have stated that their most important problem is to understand Turkish and to follow the courses in Turkish. It has also seen that meal problem is a mid-level problem for foreign students.

Conclusions: A multi-actor approach is needed to solve the problems of foreign students with Turkish language understanding, food, and adaptation to social life.

Key words: Immigration, Foreign Students, the foreign student problems, University students

* Araştırma 23-24 Eylül 2016 tarihleri arasında Konya'da gerçekleştirilen 2. Uluslararası Uygulamalı Bilimler Kongre'sinde Sözel Bildiri olarak sunulmuştur.

**Necmettin Erbakan Üniversitesi, Uygulamalı Bilimler Fakültesi, Ulaştırma ve Lojistik Yönetimi Bölümü Konya, Türkiye (Doç. Dr.) ORCID ID: 0000-0002-4615-5337, e-posta: sbalagoz@konya.edu.tr

*****Sorumlu Yazar:** Necmettin Erbakan Üniversitesi, Uygulamalı Bilimler Fakültesi, Ulaştırma ve Lojistik Yönetimi Bölümü. Konya, Türkiye (Yrd. Doç. Dr.) ORCID ID: 0000-0002-5666-9905, e-posta: tahsingeckil@gmail.com

GİRİŞ

Uluslararası göç, günümüzde oldukça önemli bir problem olarak karşımıza çıkmaktadır. Siyasi istikrarsızlık, insan hakları ihlali, baskıcı rejimler, iç savaşlar, etnik çatışmalar, iş gücü talebinin azlığı, ekonomik sıkıntılar, coğrafi koşulların yetersizliği ve can güvenliği korkusundan kaçan insanlar daha iyi yaşam koşullarına sahip olabilmek amacıyla ucuz iş gücüne ihtiyaç duyan batı ülkelerine yönelmektedirler (Deniz 2014).

İnsanların geçici ya da kalıcı olarak bir bölgeden diğerine taşınmaları anlamına gelen göç, toplumsal kültürü etkileyen önemli etmenlerden biri haline gelmiştir. Göç hem bireysel hem de toplumsal açıdan birçok boyut içermektedir. Toplumsal var oluşun tüm dinamiklerini etkilediği gibi kendi karmaşık dinamiklerini de geliştirmektedir (Catles ve Miller 2008). Neredeyse insanlık tarihi kadar eski olan göç olgusu ülkelerin sosyal, kültürel, ekonomik ve politik yapılarını etkilemektedir (Mutluer 2003; Castles ve Miller 2008). Göçün iki ana karakteri vardır. Birincisi göç eden kesim açısından sonuçları, diğeri ise göç edilen yerdeki toplum açısından sonuçlarıdır. Toplumsal uyum süreci her iki kesimi de etkilemektedir. Göçmenlerin göç ettikleri topluma uyumu ve göç alan yerdeki toplumun kabullenme süreci açısından önemli siyasi ekonomik ve toplumsal sorunları içinde barındırmaktadır (Sezgin ve ark. 2016; Güllüpinar 2010; Deniz, 2009). Sorunların çözümüne yönelik uluslararası kuruluşlar ve devletlerin girişimiyle evrensel sözleşmeler imzalanmıştır. Bunlardan en önemlileri, mültecilerin hukuki statülerini belirleyen ve aynı zamanda mülteci haklarını düzenleyen 1951 tarihli Cenevre Sözleşmesi ve 1967 Protokolü'dür (BMMYK, 1998). Türkiye her iki sözleşmeyi imzalayan taraf ülkelerdendir. Ayrıca ikili anlaşmalarla da ülkemize yabancı uyruklu öğrenciler geldiği gibi bireysel olarak kendi olanaklarıyla gelen öğrenciler de mevcuttur.

Tüm dünyada ve özellikle ülkemizde hızla artan göçmen, mülteci ve sığınmacı sayısı ile birlikte üniversitelerdeki yabancı öğrenci sayısı da hızla artmaktadır (YÖK 2016). Sayıları hızla artan öğrenciler, dil, akademik, sosyal, kültürel ve ekonomik anlamda birçok problemle karşı karşıya kalmaktadırlar. Toplumsal rol ve kurallara uyum sağlamak ve toplumun beklentilerine cevap vermek noktasında önemli bir dönemde bulunan yabancı öğrenciler, bu dönemde bazı uyum güçlükleri yaşayabilmektedir. Üniversite öğrenimleri

sırasında aile ve çevreleri tarafından aktarılmış değerleri yeni yaşamlarıyla bağdaştırmaya çalışırlar. Bu dönemde aynı yaştaki kişilerin etkileşimlerinin artması neticesinde arkadaş çevresi ile olan ilişkiler önem kazanmaktadır (Günay 2014). Gençler, üniversite öğrenimi döneminde bir grubun üyesi olma, meslek sahibi olarak geleceğe yön verme, yeni bir şehre ve yeni bir çevreye uyum sağlama gibi farklı problemlerle mücadele etmek zorunda kalmaktadır (Sezgin ark. 2016).

Farklı bir ülkede bulunmanın yarattığı zihinsel ve duygusal rahatsızlıklardan kaynaklanan ve kültür şoku kuramı ile ifade edilen gerilim, bu durumda kalan gençlerde yalnızlık, kaygı gibi karmaşık duygulara neden olmaktadır (Forbest-Mewett, Sawyer 2016). Yabancı bir ülkede ya da çevrede yaşamının psikolojik etkilerini açıklayan bu kurama göre kültürel farklar bireyin uyum gücünü çekmesine neden olmaktadır (Sezgin ve ark. 2016; Günay 2014).

Yabancı öğrencilerin, sosyal, kültürel, politik, ekonomik ve eğitimsel geçmişleri ve deneyimleri farklıdır. Bu öğrencilerin, akademik ve sosyal yaşamlarında başarılı olabilmeleri için yerli ülkenin kültürü ve yaşam biçimine uyum sağlamaları önemlidir. Bu öğrencilerin yabancı bir çevreye uyum sağlamaları, başta dil problemi olmak üzere iletişim güçlükleri, sosyal ve ahlaki değerlerdeki çatışmalar, sosyal ve mesleki ilişkiler kurma, kendini yabancı hissetme, yeni eğitim sistemine uyum sağlama, bu öğrencilerin karşılaştıkları problemlerden bazılarıdır (Güçlü1996; Özkan ve ark. 2015). Kiroğlu ve arkadaşlarının (2010) bu konuda yapmış oldukları literatür taramasında: Yabancı uyruklu öğrencilerin yalnızlık, uyumsuzluk, çekingenlik, kültürel şok ve psikolojik sorunlar, sosyo-kültürel uyum sorunları, kültürlenme stresi, barınma, yemek, sağlık, iklim, ulaşım ve ev özlemi gibi konularda sorunlar yaşadıklarını belirtmişlerdir (Kiroğlu ve ark. 2010). Sosyo-kültürel sorunların yanı sıra ekonomik durumun da yabancı uyruklu öğrencilerin önemli sorunlarından biri olduğu görülmüştür (Yıldıran ve ark. 2016; Kiroğlu ve ark. 2010). Ayrıca yabancı uyruklu öğrencilerin benlik, aile, gelecek, sağlık ve arkadaşlık ile ilgili konularda sorunlar yaşadığı ifade edilmiştir.

Bu sorunlar her ne kadar yalnızca yabancı öğrencileri ilgilendiriyor gibi gözükse de aslında ev sahipleri için de önem arz etmektedir. Uluslararası göç ve mülteciler sorunu

kontrolsüzce yoğun şekilde gerçekleştiğinde hedef ülkelerde yabancı korkusu ve etnik şiddet gibi güvenlik tehditlerine dönüşebilmekte, siyasi, ekonomik ve sosyo-kültürel yapıları olumsuz etkileyebilmektedir (Ünal 2014). Bu durum ev sahibi ülkenin halkında yabancılara karşı olumsuz ve isteksiz bir bakış açısı doğmasına neden olmaktadır. Farklılıklara, farklıya ya da yabancıya bakış noktasındaki olumsuz tutumlar onlar ile iletişim kurmaya engel olabilmektedir. İletişimsizliğin bir sonucu olarak yabancılar gizil bir tehdit olarak algılanabilmektedir (Ortega 2011). Bu tehdidin ortadan kaldırılabilmesi için farklı olanı tanınır ve anlaşılır kılmak son derece önemlidir.

Son yıllarda artan insan hareketliliği ile yükseköğretimde sürekli artan yabancı öğrenci gerçeği bu öğrencilerin yaşadıkları sorunlar konunun araştırılmasını zorunlu kılmaktadır. Bu sorunların tanımlanması, çözüm yollarına ulaşılması için ilk basamağı oluşturmaktadır.

Amaç

Bu çalışma Konya'da öğrenim gören yabancı uyruklu öğrencilerin yaşadığı sorunları incelemek amacıyla yürütülmüştür.

GEREÇ VE YÖNTEM

Araştırmanın Tipi: Çalışma tanımlayıcı tiptedir. **Araştırmanın Evreni/Örnekleme:** Araştırmanın evrenini Konya ilindeki üniversitelerde okuyan yabancı uyruklu öğrenciler oluşturmuştur. Buna göre Selçuk Üniversitesi (1499), Necmettin Erbakan Üniversitesi (831) ve KTO Karatay Üniversitesi (72) olmak üzere (N=2402) araştırmanın evrenini oluşturmuştur. Veriler araştırmanın yapıldığı tarihte ilgili üniversitelerin öğrenci işleri daire başkanlıklarından alınmıştır. Verilerin toplanabilmesi amacıyla 300 adet anket formu dağıtılmış bunlardan geri dönen 110 tanesi içinden bir tanesi eksik olması değerlendirme dışı tutularak 109 adet anket formu üzerinden değerlendirme yapılmıştır. Araştırma Mayıs-Haziran 2016 tarihinde yapılmıştır.

Veri Toplama Araçları ve Verilerin Toplanması: Veriler araştırmacılar tarafından geliştirilen 28 soruluk anket formu ile toplanmıştır. Anket formu literatür taramalarına ek olarak "odak grup görüşmeleri" yoluyla elde edilen bilgilerden yararlanılarak geliştirilmiştir (Kıroğlu ve ark. 2010; Yardımcı ve ark. 2017, Özkan ve Acar Güvendir 2015). Ayrıca anketlerde yer alacak soruların belirlenmesi amacıyla araştırmacılar yabancı öğrencilerle üç kez toplantı yapmışlardır. İlk toplantıda Uygulamalı Bilimler Yüksekokulundaki 6 öğrenci ile toplantıda yapılandırılmamış bir

görüşme gerçekleştirilmiştir. Bu toplantıda öğrencilere "öğrenim kurumunda ne tür sorunlar yaşamaktasınız" ve "öğrenim kurumları dışında ne tür sorunlar yaşamaktasınız?" şeklinde iki açık sonlu soru sorulmuş, öğrencilerin serbestçe yanıtları alınarak sonraki toplantılar için yol haritası oluşturulmuştur. İkinci toplantıda öğrenci grubu genişletilmiş ve ilk toplantı sonuçlarından yararlanılarak elde edilen başlıklarla yarı yapılandırılmış görüşme tekniği ile toplantı yapılmıştır. Üçüncü ve son toplantı "odak grup yöntemi" ile Necmettin Erbakan üniversitesinin Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu, Dış Hekimliği, Mühendislik gibi farklı bölümlerinden 13 öğrenci ile yapılmıştır. Tüm bu toplantılardan elde edilen bilgilere ilave olarak araştırmacıların literatür taramaları sonucu elde ettikleri bilgiler de eklenerek öğrencilerin karşılaşılabilecekleri sorunları içeren 28 soruluk bir anket formu oluşturulmuştur. Anket formundaki sorulardan üç tanesi açık sonlu, dört tanesinde ise cevabın "evet" olması halinde, açıklaması istenmiştir. Anket formundaki 13 soru öğrencilerin cinsiyet, yaş, öğrenim görülen okul, bölüm, geldiği ülke, geliş statüsü, burs ve konaklama gibi yönelik sosyo demografik bilgileri toplamaya yöneliktir. Diğer sorular ise öğrencilerin yaşadığı sorunların tanımlanmasına dönük bilgileri içermektedir. Odak grup görüşmeleri sonucunda ortaya çıkan sorunlar Türkçeyi konuşma ve anlama güçlüğü, lise diploması denklik belgesi, yemekler, ikamet izni alma güçlüğü, dersleri anlama güçlüğü, sosyal yaşama uyum güçlüğü ve sağlık hizmetinden yararlanamama olarak belirlenmiştir. Öğrencilerden bu sorunları yaşama düzeylerini en az 0 ve en fazla 10 olacak şekilde işaretlemeleri istenilmiştir. Öğrenciler araştırmaya gönüllü olarak katılmıştır.

Verilerin Değerlendirilmesi: Veriler bilgisayarda sayı, yüzdeler, ortalama ve standart sapma ile değerlendirilmiştir.

Araştırmanın sınırlılıkları: Araştırmanın en önemli kısıtlılığı yalnızca bir şehirdeki yabancı öğrencilerle yapılmış olmasıdır. Bu durumlar araştırma sonuçlarının genellenebilmesini sınırlandırabilir.

BULGULAR VE TARTIŞMA

Yabancı öğrenciler konusu ülkemiz açısından yeni bir konu olmamasına rağmen son dönemde ciddi bir göç akımı sebebiyle önemli bir gündem haline gelmiştir. Dünyanın her yerinde olduğu gibi ülkemizde de sayıları giderek artan yabancı öğrenciler bir takım sorunlar yaşamaktadır.

Tablo 1. Yabancı Öğrencilerin Sosyo-Demografik Özelliklerinin Dağılımı (n=109)

Demografik Değişkenler	Sayı	%	
Cinsiyet	Kadın	40	36.7
	Erkek	67	61.5
	Cevapsız	2	1.8
Yaş grupları	17-20 yaş	36	33.0
	21-25 yaş	59	54.1
	26 ve üstü	14	12.8
Üniversite	Selçuk Üniversitesi	33	30.3
	Necmettin Erbakan Üniversitesi	54	49.5
	KTO Karatay Üniversitesi	5	4.6
	Cevapsız	17	15.6
Okuduğu alan	Teknik Bilimler	20	18.3
	Sağlık Bilimleri	22	20.2
	Sosyal Bilimler	57	52.3
	Fen Bilimleri	2	1.8
	Cevapsız	8	7.4
Menşei Bölgesi	Doğu Avrupa	4	3.7
	Kafkaslar ve Orta Asya	27	24.8
	Uzakdoğu ve Güneydoğu Asya	10	9.2
	Ortadoğu	47	43.1
	Afrika	21	19.3
Türkiye'ye geliş statüsü	Mülteci	20	18.3
	Öğrenci	86	78.9
	Diğer	3	2.8
Konaklama yeri	Devlet Yurtları (KYK ve Diğer)	23	21.1
	Özel Yurtlar	79	72.5
	Ev (Aile veya arkadaş)	7	6.4
Öğrenim için bedel ödeniyor mu?	Evet	0	0
	Hayır	109	100
Öğrencilikte bir işte çalışma durumu	Çalışıyor	11	10.1
	Çalışmıyor	95	87.2
	Cevapsız	3	2.8
Burs alma durumu	Alıyor	99	90.8
	Almıyor	8	7.3
	Bilinmiyor	2	1.8
Aylık Burs Miktarı	600 TL	75	68.8
	601-850 TL	19	17.4
	1200 TL	5	4.6
	Cevapsız	10	9.2
Daha önce başka bir ülkede üniversite eğitimi alma durumu	Evet	39	35.8
	Hayır	69	63.3
	Cevapsız	1	0.9
Üniversite sonrası ülkelere dönme fikri	Evet	100	91.7
	Hayır	7	6.4
	Cevapsız	2	1.8
Toplam	109	100.0	

Tablo 1'de öğrencilerin %61.5'i erkek ve %54.1'i 21-25 yaş aralığında olduğu görülmektedir. Öğrencilerin yaklaşık yarısı (%49.5) Necmettin Erbakan Üniversitesi öğrencisidir. Öğrencilerin yarısından fazlası

Sosyal bilimler alanında öğrenim görmektedirler. Menşei ülkeler incelendiğinde 35 değişik ülkeden öğrenci olduğu belirlenmiştir. Anket formunda direkt ülke sorulduğu halde araştırma raporunda ülkeler coğrafi bütünlük oluşturacak

şekilde beş grupta toplanmıştır. Bu gruplar temelinde incelendiğinde ise en büyük grubun %43.1 ile Ortadoğu kökenli öğrencilerden oluştuğu ve ikinci sırada ise %24.8 ile Kafkaslar ve Orta Asya ülkelerinden gelen öğrencilerin olduğu görülmektedir. Benzer şekilde Özkan ve Acar Güvendir (2015) 38 yabancı öğrenci ile Edirne’de yaptıkları çalışmada yabancı öğrencilerin yarısından fazlasının Türkmenistan (%47.4) ve Azerbaycan (%7.9) olmak üzere Orta Asya’dan geldiğini bulmuştur. Aynı şekilde Özçetin (2013) de öğrencilerin çoğunluğunun Orta Asya ve Orta Doğu ülkelerinden öğrenim için geldiklerini bulmuşlardır. Ortadoğu ülkelerinden çok öğrenci olması Suriye’deki savaş ve bu savaşa bağlı olarak ülkemize yaşanan yoğun göç ve coğrafi yakınlık ile açıklanabilir. Kafkaslar ve Orta Asya ülkelerinden olan yoğunluk ise bu ülkelerle olan tarihi, kültürel ve etnik bağlar ile açıklanabilir.

Tablo 1’de yabancı öğrencilerin Türkiye’ye hangi statü ile geldikleri incelendiğinde ise %78,9’unun öğrenim amaçlı ve %18.3’ünün ise mülteci statüsünde geldiği belirlenmiştir. Türkiye’ye öğrenim amaçlı gelen öğrenciler

Milli Eğitim Bakanlığı ve Yüksek Öğretim Kurumu’nun düzenlemeleri çerçevesinde (MEB 2011) ikili anlaşmalar kapsamında ve bireysel olanaklarıyla gelmektedir. Öğrencilerin %100’ünün öğrenim bedeli ödemediği saptanmıştır. Öğrencilerin %72.5 özel yurtlarda ve %21.1’inin devlet yurtlarında kaldığı görülmektedir. Öğrencilerin çok az bir kısmının %10.1 çalıştığı buna karşın çok önemli bir bölümünün (%90.8) Türkiye’deki bir kurumdan (en az 600 TL) burs aldığı saptanmıştır. Öğrencilerin üçte birden fazlası daha önce başka bir ülkede üniversite eğitimi aldıklarını ve %91.7’si öğrenimlerini tamamladıktan sonra ülkelerine dönmeyi düşündüklerini bildirmişlerdir. Özçetin (2013) de çalışmasında yabancı öğrencilerin büyük çoğunluğunun yurtlarda (%74 Yurtkur, %14,5 üniversite yurdu ve %1.4 özel yurt) barındıklarını bulmuştur. Öğrencilerin çok önemli bir bölümünün (%90.8) Türkiye’deki bir kurumdan (en az 600TL) burs aldıkları belirlenmiştir. Özçetin (2013) de öğrencilerin benzer oranda (%89.1) burslu öğrenci olduklarını bulmuştur. Bulgular benzerlik göstermektedir.

Tablo 2. Yabancı Öğrencilerin Üniversite ve Toplum İçinde Yaşadıkları Ayrımcılık Algılarının Dağılımı (n=109)

Ayrımcılık Algıları		Sayı	%
Öğrenci Arkadaşları ile ilgili	Evet	17	15.6
	Hayır	90	82.6
	Bilinmeyen	2	1.8
Öğretim Elemanları ile ilgili	Evet	7	6.4
	Hayır	100	91.7
	Bilinmeyen	2	1.8
Üniversite personeli ile ilgili	Evet	5	4.6
	Hayır	102	93.6
	Bilinmiyor	2	1.8
Halk ile ilgili	Evet	26	23.9
	Hayır	80	73.4
	Bilinmiyor	3	2.8
Toplam		109	100.0

Tablo 2’de bir insan hakları problemi olan ayrımcılık konusunda yabancı öğrencilerin yaşadığı sorunlar görülmektedir. Yabancı öğrencilerin %82.6’sı öğrenci arkadaşlarından, %91.7’si öğretim elemanlarından, %93.6’sı üniversite personelinde ve %73.4’ü ise halktan ayrımcılık görmediğini ifade etmiştir. Öğrencilerin sadece %15.6’sının öğrenci

arkadaşlarından, %6.4’ünün akademik personelden, %4.6’sının idari personelden ve %23.9’unun ise halktan ayrımcılık gördüğü belirlenmiştir. Özçetin (2013) Türkiye’de yabancı uyruklu öğrencilerin %12.7’sinin insanların kendilerine önyargılı davrandıklarını, %53.8’inin ise zaman zaman önyargılı davranışlara maruz kaldıklarını ifade ettiklerini belirlemiştir. Öğrencilerin %30.8’i Türkiye’de insanların kendilerine

önyargılı davranmadıklarını ifade etmişlerdir. Özkan ve Acar Güvendir (2015) 38 yabancı öğrenci ile yaptıkları çalışmada yabancı uyruklu sadece iki öğrencinin (%5.2) öğretim elemanlarının ayrımcı-

lığından ve %7.9'unun insanların ön yargısından sıkıntı duyduğunu belirtmiştir. Bu çalışmalar incelendiğinde yabancı öğrencilerin benzer şekilde çok azının ayrımcılık hissettiği görülmektedir.

Tablo 3. Yabancı Öğrencilerin Bazı Sorunları Yaşama Düzeylerinin Ortalama Puanı

Yaşanılan Sorunlar	Minimum	Maksimum	Ortalama	Standart Sapma
Türkçeyi konuşma ve anlama güçlüğü	1	10	6.81	2.68
Lise diploması denklik belgesi	1	10	5.71	3.55
Yemekler	1	10	5.53	2.45
İkamet izni alma güçlüğü	1	10	4.79	3.63
Sosyal yaşama uyum güçlüğü	1	10	4.00	2.61
Sağlık hizmetinden yararlanamama	1	10	3.99	3.13
Dersleri anlama güçlüğü	1	10	3.63	2.60

Tablo 3'de öğrencilerin yaşadıkları bazı sorunları yaşama düzeyi puan ortalamaları incelenmiştir. Yabancı öğrencilerin yaşadıklarını ifade ettikleri en büyük sorunun Türkçeyi konuşma ve anlama güçlüğü olduğu saptanmıştır. Öğrenciler sözel temelli derslerde çok zorlandıklarını sayısal temelli derslerde çoğunlukla zorlanmadıklarını ifade etmişlerdir. Özçetin (2013) yabancı öğrencilerin Türkiye'de buldukları süre içerisinde en çok zorlandıkları konuların dersleri anlama (%35.7), Türkçe konuşma (%21.7) ve kültürel farklılıklar (%17.2) olduğunu bulmuştur. Gürbüz ve Güleç (2016) 13 yabancı öğrenci ile yaptıkları nitel çalışmada öğrencilerin Türkçeye ilişkin görüşlerini incelemişler ve öğrencilerin özellikle dilbilgisi, telaffuz konularında güçlük yaşadıkları belirlemişlerdir. Özkan ve Acar Güvendir (2015) yabancı öğrencilerin %15.8'inin dili anlama güçlüğü yaşadığını bulmuştur. Benzer şekilde bütün araştırmalar yabancı uyruklu öğrencilerin dil sorunu ve dersleri anlama güçlüğü yaşadığını ortaya koymaktadır.

Öğrencilerin belirttiği diğer sorunlar sırayla yemekler, lise denklik sorunları, dersleri anlama, sosyal yaşama uyum, ikamet izinleri ve sağlık hizmetlerinden yararlanma sorunlarıdır. Yemek sorunlarının yabancı öğrencilerin sorunlarını inceleyen diğer araştırmalarda da ortak yaşanan bir sorun olduğu dikkati çekmiştir (Yardımcı ve ark. 2017; Yardımcı ve ark. 2016; Özçetin 2013). Bunlardan lise diploması denklik belgesi sorunu konjonktürel bir sorun olarak ortaya çıkmıştır. Çünkü Suriye'deki savaş ve buna bağlı olarak çok büyük kitlelerin ülkelerinden belge

getirebilme şanslarının olmaması vb. nedenleriyle ortaya çıkan bir problemdir. İkamet izni alma sorunu da benzer nedenlerle mülteci statüsünde ülkeye girmiş kişilerin öğrencilik statüsü kazanmalarına paralel olarak ikamet izinlerinin aynı hızda sağlanamaması ile ilgilidir. Sosyal yaşama uyum da orta düzeyde yaşanan bir sorun olarak görülmüştür. Türkiye'de okuyan uluslararası öğrencilerin sorunlarının incelendiği çalışmada bu araştırmanın sonuçlarına benzer şekilde öğrencilerin barınma, oryantasyon, ikamet, sigorta ve sağlık hizmetlerinde yararlanma sorunları yaşadığı belirtilmiştir (Günay 2014).

SONUÇ VE ÖNERİLER

Türkiye'ye öğrenim amaçlı gelen öğrencilerin en önemli sorununun dil becerileri ile yemek ve sosyal yaşama uyum problemi olduğu belirlenmiştir.

Bu sorunların giderilmesi yabancı öğrenci memnuniyetini sağlayarak üniversitemizin daha nitelikli ve daha çok yabancı öğrenciyi çekebilmesini sağlayabilir. Yabancı öğrenci sorunlarını giderilebilmesi veya en aza indirilebilmesi çok aktörlü bir yaklaşımı gerekli kılmaktadır. Bu aktörler merkezi yönetim ve MEB, yerel yönetimler, üniversiteler ve yükseköğrenimin diğer paydaşlarıdır. Yani tek merkezli bir sorun çözme yaklaşımı yerine tüm paydaşlarda öncelikle farkındalık oluşturulması ve rol paylaşımı, sonrasında ise sorun çözücü bir anlayışın faydalı olacağı düşünülmüştür.

Lisans eğitimi yapan yabancı öğrenciler, Türkçe ile ilgili problemleri olduğunu belirtmişlerdir. Bulgulardan anlaşıldığı gibi,

yetersiz dil bilgisi ve iletişimi olan öğrencilerin, Türkçe konuşma düzeylerini yükseltecek programlara ve etkinliklere katılmaları için teşvik edilmeleri bu sorunun çözümünde yararlı olabilir. Türkçeyi etkili kullanma becerisini geliştirmek için yabancı öğrencilere seçmeli ders niteliğinde ileri düzeyde dil kursları verilebilir. Seçmeli ders niteliğindeki kurs programları ve seminerler bu öğrencilerin okuma yazma ihtiyaçlarını karşılayabilir. Açık uçlu sorulardan elde edilen bulgulara göre, öğrenciler Türkçe anlamak ve konuşmak dışında akademik ve sosyal-kişisel alanlarda da ciddi problemleri olduğunu belirtmişlerdir. Akademik alanda üniversitelerin akademik programın gereklerine uygun tam ve eksiksiz bir danışmanlık hizmeti sunmaları öğrencilerin sorunlarının bireysel olarak belirlenmesine ve çözümüne katkı sunabilir. Yabancı öğrencileri, önceden tahmin

edilebilecek akademik güçlüklerle hazırlamak amacıyla yaygın bir oryantasyon programının düzenlenmesi gerekmektedir. Yabancı öğrenciler, akademik danışmanlar ve öğretim üyeleri tarafından da daima desteklenmeli ve cesaretlendirmelidir. Sosyal-kişisel problem alanında yalnızlık ve yabancılaşma hissi duyan yabancı öğrenciler için, üniversite dışı etkinlikler planlanabilir. Yabancı öğrencilerin Türk halkı ile etkili bir etkileşimde bulunmasını sağlayacak ortamlar oluşturulabilir. Yabancı öğrencilerin, Türk kültürü hakkında daha fazla bilgiye sahip olmaları, arkadaşlıklar kurmaları ve Türkçelerini geliştirmelerinde etkili bir yoldur. Danışmanlar ve Yabancı Öğrenci Hizmetleri Merkezleri, yabancı öğrencilere kültürlerarası danışmanlık hizmetleri vermelidirler. Yabancı öğrencileri Türk toplumuna uyum sağlamak için kendilerine güvenmeleri hususunda cesaretlendirilmelidirler.

KAYNAKLAR

BMMYK Türkiye Temsilciliği. Sığınma ve Mülteci Konularındaki Uluslararası Belgeler ve Hukuki Metinler. Ankara: Damla Matbaası; 1998. ss.68.

Castles S, Miller M. Göçler Çağı. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yay; 2008.

Deniz O. Mülteci Hareketleri Açısından Van Kentinin Durumu ve Kentteki Mültecilerin Demografik Profili. Doğu Coğrafya Dergisi 2009; 14(22):190.

Deniz T. Uluslararası Göç Sorunu Perspektifinde Türkiye. Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi 2014; 18(1):175-204.

Forbes-Mewett H, Sawyer AM. International Students and Mental Health. Journal of International Students 2016; 6(3): 661-77.

Güçlü N. Yabancı Öğrencilerin Uyum Problemleri. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi 1996; 12:101-10.

Güllüpnar F. Göç Olgusunun Ekonomi-Politigi ve Uluslararası Göç Kuramları Üzerine Bir Değerlendirme. Yalova Sosyal Bilimler Dergisi 2012; 2(4):53-85.

Günay B. (Ed.). Türkiye’de Okuyan Uluslararası Öğrencilerin Sorunları Çalıştay Kitabı. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Avrasya Enstitüsü Yayınları; 2014.ss. 70-95.

Gürbüz R, Güleç İ. Türkiye’de Eğitim Gören Yabancı Öğrencilerin Türkçeye İlişkin Görüşleri: Sakarya Üniversitesi Örneği. Sakarya University Journal of Education 2016; 6(2):141-53. DOI: <http://dx.doi.org/10.19126/suje.18712>.

Kıroğlu K, Kesten A, Elma C. Türkiye’de Öğrenim Gören Yabancı Uyruklu Lisans Öğrencilerinin Sosyo-Kültürel ve Ekonomik Sorunları. Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi 2010; 6(2): 26-39.

MEB. 2011. Türkiye’de Öğrenim Gören Yabancı Uyruklu Öğrencilere İlişkin Yönetmelik http://mevzuat.meb.gov.tr/html/18740_0.html (Son Erişim: 21.12.2017).

Mutluer M. Uluslararası Göçler ve Türkiye. İstanbul: Çantay Kitapevi; (2003), ISBN: 975-7206-82- 2.

Ortega G. İnsan ve Herkes. İstanbul: Metis Yayınları; 2011.

Özçetin S. Yükseköğrenim Gören Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Sosyal Uyumlarını Etkileyen Etmenler. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Hizmet Anabilim Dalı. Ankara; 2013. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

Özkan G, Acar Güvendir M. Uluslararası Öğrencilerin Yaşam Durumları: Kırklareli ve Trakya Üniversiteleri Örneği. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi 2015; 15(1): 174-190. DOI: <http://dx.doi.org/10.17240/aibuefd>.

Sezgin AA, Yolcu T. Göç İle Gelen Uluslararası öğrencilerin Sosyal Uyum ve Toplumsal Kabul Süreci. Humanitas-Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi 2016; 4(7): 417-36.

Ünal S. Türkiye’nin Beklenmedik Konukları: “Öteki” Bağlamında Yabancı Göçmen ve Mülteci Deneyimi. Zeitschrift für die Welt der Türken 2014; 6(3):65-89.

Yardımcıoğlu F, Beşel F, Savaşan F. Uluslararası Öğrencilerin Sosyo-Ekonomik Problemleri ve Çözüm Önerileri (Sakarya Üniversitesi Örneği). Akademik İncelemeler Dergisi 2017;12(1): 203-54.

Yıldıran C, Özkan D, Büyükyılmaz O. Yabancı Uyruklu Lisans Öğrencilerinin Durum Analizi: Karabük Üniversitesi. Uluslararası Bilimsel Araştırmalar Dergisi 2016;1(1): 20-34.

YÖK (2016). <https://istatistik.yok.gov.tr/> Öğrenci istatistikleri Erişim tarihi:04.08.2016.